

Hoofdbedekking in Eredienst

In de behoudende flank hebben vrouwen altijd een hoed of pet op in de kerkdienst. Soms staat er zelfs een bordje boven de deur. Waarom? Is dat alleen een mooie traditie? In andere kerken, vooral de linkerflank, heeft niemand een hoofddeksel op. Ze vinden dat er geen duidelijke reden voor bestaat. Het gold alleen voor vroeger, maar nu niet meer. Wat is waar? Voor sommigen is dit een worsteling. Zeker als u één van de weinigen bent die een hoofddeksel op heeft. Laten we nagaan of er een Bijbels fundament voor is.

Wat zegt de Bijbel over hoofdbedekking?

Zegt de Bijbel wat over hoofdbedekking? Is dat niet zomaar bedacht door de behoudende ‘broeders’? Nee. De Schrift zegt hier wel degelijk wat over. Wat dan? Hiervoor moeten we naar 1 Korinthe 11. Daar staat, “Een iegelijk man, die bidt of profeteert, hebbende iets op het hoofd, die onteert zijn eigen hoofd. Maar een iegelijke *vrouw*, die bidt of profeteert met *ongedekten hoofde*, *ontteert haar eigen hoofd* ... Daarom moet de vrouw een macht [hoofddeksel] op het hoofd hebben” (1 Kor. 11:4-5,10). Wat staat hier? De man hoort zijn hoofd niet te bedekken tijdens het bidden of profeteren. Maar een vrouw wel. Als ze dat niet doet, onteert ze haar eigen hoofd. Beiden beschamen zichzelf als ze het omgekeerde doen. Het woord voor “onteren” heeft de betekenis van “zichzelf te schande maken” of “zich beschamen.” Net als God de wijzen in de wereld beschaamt door het zwakke te verkiezen (1 Kor. 1:27). Of ze gebruikten in Korinthe het Heilig Avondmaal als eetpartij, zodat het op was toen de armere gemeenteleden kwamen. Daarmee maakten ze hen te schande (1 Kor. 11:22). Op dezelfde manier maken man en vrouw zich te schande als ze hun hoofd wel dan niet bedekken. Hier vinden we dus de Bijbelse grond voor hoofdbedekking tijdens een kerkdienst.

Sommigen denken dat het gedeelte betekent dat een vrouw een *hoed* of *pet* op moet in de kerk. Dat lijkt logisch. We zijn niet anders gewend in onze kerken. Is dat juist? In dit gedeelte komt een “hoed” of “pet” niet naar voren. Het gaat om bedekking of verberging van het haar. Het woord heeft in de grondtekst een link met golven die een schip bedekken (Mat. 8:24). In de tijd van de Bijbel was dit waarschijnlijk eenvoudigweg een sluier of hoofddoek.¹ Het doet mij denken aan een Amerikaanse studente tijdens de gebedsbijeenkomsten. Ze had altijd een sluier bij zich. Tijdens de bijeenkomsten deed ze die op. Zo eenvoudig kan het. Wij zijn dat niet zo gewend. Maar wat God vraagt is eenvoud, geen modeobject of megaschip. Daarmee is de Bijbelse grond voor hoofdbedekking duidelijk, of niet? Dan is de discussie toch afgerond? Nee. Het gesprek begint juist hiermee.

Argumenten

We mogen de vraag stellen: waarom vindt God dat een vrouw haar hoofd bedekt moet hebben tijdens de eredienst? Want in dit gedeelte haalt Paulus een hele argumentatie aan om het te funderen. Hij benoemt vier redenen, namelijk:

- i. De man is het hoofd van de vrouw;
- ii. De scheppingsvolgorde van man en vrouw;
- iii. Aanwezigheid van de engelen;
- iv. Het voorbeeld uit de natuur.

Man als hoofd

Hoofdbedekking is niet iets wat God ‘zomaar’ vereist van het vrouwelijke geslacht. Er zit wel degelijk een gedachte wat achter. Het eerste argument zit in het punt dat de *man het hoofd van de vrouw is*. Dit punt wordt vandaag de dag vaak weggezet als ouderwets. Onze samenleving zegt dat man en vrouw hetzelfde zijn. Bijbels gezien zijn man en vrouw wel gelijkwaardig, maar hebben ze een andere rol. De man is het hoofd van zijn vrouw en gezin. De vrouw is aan haar man onderworpen. Hoe verwoord Paulus dit? “Doch ik wil, dat gij weet, dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans,

¹ <https://www.historischnieuwblad.nl/christelijke-vrouwen-kozen-soms-voor-sluier/>

en de *man het hoofd der vrouw*, en God het Hoofd van Christus” (1 Kor. 11:3). Wat staat hier niet? Dat de man een tiran mag zijn en zijn vrouw een slaaf. Dat is absoluut geen Bijbelse visie! De man behoort namelijk een liefdevolle leider te zijn (Ef. 5:25). Hij behoort zijn vrouw zo lief te hebben, zoals Christus Zijn gemeente liefheeft. Dat is een zelfopofferende liefde die tot het uiterste gaat (Ef. 5:25). Zijn vrouw hoort hem te gehoorzamen in alles wat wettig en billijk is (Ef. 5:22).² Let wel. Dit hoofdschap van de man is geen losstaand iets. Paulus zet dat tussen twee andere zaken in. Aan de ene kant is “Christus het Hoofd eens iegelijken mans.” Dus de man is onderworpen aan Christus. Hij moet aan Hem verantwoording afleggen. Daarnaast staat er dat God het Hoofd van Christus is. Dit betekent niet dat de Vader het Hoofd is van de Zoon. Dus niet in het goddelijke wezen. Maar het gaat om God de Vader die het Hoofd is van de Messias. De Messias is dan degene Die werd uitgezonden om mensen te redden. Tussen deze twee dingen staat dat de man het hoofd van de vrouw is. Wat heeft dit te maken met hoofdbedekking? God wil dat er een zichtbaar verschil is tussen man en vrouw. Dit gaat om het specifieke punt van gezag. Het hoofd zijn of niet. Wat zegt de apostel? “Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het *beeld en de heerlijkheid Gods* is; maar de vrouw is de *heerlijkheid des mans*” (1 Kor. 11:7). Met andere woorden, de man staat direct onder God. Hij laat direct Gods glorie zien. Maar de vrouw hoort bij de man. Zij is de glorie van haar man. Laat ik deze volgorde wat visueel maken.

God
| (hoofd van)
Christus
| (hoofd van)
Man
| (hoofd van)
Vrouw

Scheppingsorde

Het tweede argument dat er gegeven wordt is de schepping. De man is eerst geschapen. Daarna pas de vrouw. De vrouw is geschapen als hulp en bijstand voor haar man. Paulus schrijft, “Want de man is uit de vrouw niet, maar de vrouw is uit den man. Want ook is de man niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om den man” (1 Kor. 11:8-9). God heeft het goed gedacht om eerst de man te scheppen. Daarna pas de vrouw als hulp. Dit betekent niet dat een vrouw daarmee minderwaardig zou zijn. Want ze worden namelijk *samen* “mens” genoemd (Gen. 5:2). Hierdoor is de vrouw de glorie van haar man (1 Kor. 11:7). Wat is dan de link met een hoofddeksel tijdens de kerkdienst? Die scheppingsvolgorde en het verschil tussen de functie van man en vrouw mag zichtbaar zijn. Daarom behoort de man in de kerk zijn hoofd niet te bedekken, maar de vrouw wel.

Aanwezigheid van engelen

Het derde punt wat Paulus aanhaalt is dat een vrouw iets op haar hoofd moet hebben vanwege de engelen. Hij schrijft, “Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben, om der engelen wil” (1 Kor. 11:10). Het woord voor “macht” betekent zoiets als “een autoriteit.” Het woord “macht” wordt ook gebruikt voor de Heere Jezus. Hij onderwees als iemand die autoriteit had (Mat. 7:29). Met andere woorden, een hoofddeksel is een teken dat te maken heeft met gezag. Onder een bepaald gezag staan (Luk. 7:8). Maar het gaat hier om de engelen. Waarom? In bepaalde gevallen betekent een engel eenvoudigweg een “boodschapper.” In andere gevallen zijn dit de predikanten van de gemeenten, “Schrijft aan den engel der gemeente van ...” (Opb. 2:1). Maar in dit geval gaat het, denk ik, toch om wezens die wij engelen noemen. Geestelijke wezens die in de hemel zijn. Ze dienen tot de zaligheid van de uitverkorenen (Hebr. 1:14). Wat hebben ze te maken met de hoofdbedekking van de vrouw? God zendt engelen uit om verslag uit te brengen van wat er op aarde gebeurt (Zach. 1:10-11, Job 1:7). Er is blijdschap bij de engelen als een zondaar zich bekeert (Luk. 15:10). Op basis hiervan kunnen we

² Dit is dus niet in alles. De man is namelijk onderworpen aan God en Zijn Woord. Als de man iets van zijn vrouw vraagt wat on-Bijbels is, dan heeft zijn vrouw het recht om te weigeren. Sterker nog, dat is haar plicht.

zeggen dat er ook engelen aanwezig zijn in de kerkdienst. Ze zien alles wat er gebeurt en brengen daar rapport van uit. Dat geldt ook voor hoofdbedekking bij de vrouw. Als een vrouw dat niet doet, maakt het hen verdrietig. Het is voor hen een teken dat ze zich niet wil onderwerpen aan gezag. Het doet hen denken aan de opstand in de hemel door de duivel. Daarom is dit ook een reden dat een vrouw een teken van autoriteit op haar hoofd behoort hebben. Dat is om zichtbaar aan de engelen te laten zien dat ze zich onderwerpt aan het gezag zoals God het bedoeld heeft.

Voorbeeld uit de natuur

Het laatste voorbeeld dat Paulus gebruikt voor hoofdbedekking is de natuur. Hij vergelijkt het wel dan niet opzetten van een hoofddeksel met de lengte van het haar. Voor een man is het opzetten van een hoofddeksel hetzelfde als lang haar. Voor een vrouw is het weigeren van hoofdbedekking hetzelfde als afknippen van het haar, dus kort haar. De natuur laat zien dat het tegennatuurlijk is als mannen lang haar hebben en vrouwen kort haar. De apostel noemt dat lelijk (1 Kor. 11:6). Eigenlijk betekent dit woord “schandelijk.” Het is een schande als een man zijn haar te lang laat groeien. Het is evenveel een schande als een vrouw kort haar heeft. Het omgekeerde is ook het geval. Lang haar is voor een vrouw zelfs een ere-symbool. Het is een verschil in de natuur dat God heeft gegeven. Met het afknippen ervan, wissen we dit uit. Wat een les voor onze maatschappij waarin alle verschillen weg moeten, ook als het gaat om haarlengte. Laten wij de Bijbelse lijn aanhouden: mannen met kort haar en vrouwen met lang haar. Paulus maakt het argument voor hoofdbedekking nog scherper. Als een vrouw haar hoofd niet wil bedekken, laat ze dan ook haar haren maar afknippen. Zo sterk staat hij er in. Hij zegt, “Want indien een vrouw *niet gedekt is*, dat zij *ook geschoren* worde; maar indien het *lelijk* [schandelijk] is voor een vrouw geschoren te zijn, of het haar afgesneden te hebben, dat zij zich dekke” (1 Kor. 11:6). Voor hem is het dus net zo schandelijk dat een vrouw geen hoofdbedekking wil, als dat ze afgeknipt haar heeft. Hierbij vier argumenten die de apostel aanhaalt om aan te geven waarom een man zijn hoofd niet moet bedekken in de eredienst en een vrouw wel.

Tegenwerpingen

In de afgelopen jaren heb ik regelmatig discussies meegemaakt over hoofdbedekking. Sommigen beweren: “Er staat niets over een kerkdienst. Daarom is het niet duidelijk wanneer een vrouw zich moet bedekken.” Of ze zeggen: “Het haar wordt ook de bedekking van de vrouw genoemd. Het is voldoende als een vrouw lang haar heeft.” Zijn zulke argumenten juist? Laten we daar op in gaan.

De eerste tegenwerping is dat het gedeelte niet duidelijk laat zien dat *het om een kerkdienst gaat*. Daarom zou het niet nodig zijn. Maar wat lezen we? “Maar een iegelijke vrouw, *die bidt of profeteert met ongedekten hoofde...*” (1 Kor. 11:5). Het is dus te doen om het moment van bidden of profeteren. “Ziet u”, zeggen tegenstanders, “vrouwen profeteerden toen in de gemeente. Het is juist daarvoor nodig. Maar niet voor een vrouw die in de bank zit.” Maar Paulus schrijft enkele hoofdstukken later, “Dat uw vrouwen in de Gemeenten *zwijgen*; want het is haar niet toegelaten te spreken, maar bevolen onderworpen te zijn” (1 Kor. 14:34). Het kan toch niet zo zijn dat de apostel eerst zou beweren: uw vrouwen mogen profeteren of hardop bidden als ze maar bedekt zijn. Maar even later zegt hij: uw vrouwen moeten zwijgen? Dat is tegenstrijdig. Wat betekent dit bidden en profeteren dan? Onze kanttekeningen geven antwoord, “Dat is, die in de vergadering *de algemene gebeden, of de uitlegging der profetische schriften aanhoort*; want dat ene vrouw openlijk in de vergadering de gebeden zou doen, of de Schrift uitleggen, wordt haar verboden” (1 Kor. 11:5 kanttekening 5). Het gaat hier dus om het openbare gebed of prediking. Met andere woorden, de kerkdienst zoals wij die kennen. Sommigen denken dat het alleen bij het Heilig Avondmaal van toepassing is. Het laatste gedeelte van het hoofdstuk gaat daar namelijk over (1 Kor. 11:17-34). Maar ook hiervoor geldt hetzelfde argument. Bidden en profeteren vindt plaats tijdens de kerkdienst, niet alleen tijdens een avondmaalsdienst.

Een ander tegenargument is, “Het *haar is een bedekking voor een vrouw*. Daarom is lang haar voldoende in de eredienst. Er is geen extra hoofdbedekking nodig.” Nu klopt het dat haar een deksel wordt genoemd (1 Kor. 11:15). Maar laten we dit argument eens inlezen in onze tekst. Dan kunt u zelf

beslissen of dat klopt, “Maar een iegelijke vrouw, die bidt of profeteert met [*kort haar*], onteert haar eigen hoofd; want het is een en hetzelfde, alsof haar het haar afgesneden ware. Want indien een vrouw [*kort haar heeft*], dat zij ook geschoren worde; maar indien het lelijk is voor een vrouw geschoren te zijn, of het haar afgesneden te hebben, dat zij zich dekke” (1 Kor. 11:5-6). Ik heb “ongedekt” vervangen met “kort haar.” Ziet u hoe onlogisch deze redenering is? Als een vrouw kort haar heeft, is dat hetzelfde alsof ze afgeknipt haar heeft (vs. 5). Een nogal onlogische vergelijking. Of, als ze kort haar heeft, moet ze haar haren ook maar afknippen (vs. 6). Dat is al helemaal bevreemdend. Hoe kan iemand die al kort haar heeft, haar haren afknippen? Dan zou het hele argument van Paulus mank gaan. Nog een extra aandachtspunt. Het woord voor *haar* als bedekking is als een “mantel” (Heb. 1:2). Iets wat als een jas om haar heen hangt. Maar het woord voor hoofdbedekking betekent iets *verborgen maken*. Het argument voor lang haar als vervanging voor een hoofddekseel in de eredienst klopt dus niet.

Een derde argument is dat dit *alleen zou gelden voor de tijd van Paulus*. In die tijd zou het normaal zijn voor een vrouw om een hoofddoek op te hebben. Het zou dan ook tegen de cultuur ingaan om die af te werpen. Dat is niet langer het geval. Want vrouwen dragen in onze maatschappij niet langer een hoofddoek. Klopt dit argument wel? Zeker niet. Let op de argumenten die Paulus aanhaalt. Hoeveel zijn er cultureel gestempeld en alleen voor de tijd van Paulus geldig? De man als hoofd van zijn vrouw geldt nog steeds. Het spiegelt namelijk de band tussen God en Christus. Het scheppingsargument was niet alleen toen van toepassing, maar ook zeker voor nu. De engelen hebben zich niet teruggetrokken uit de eredienst. Het is nog steeds een eer voor een vrouw om lang haar te hebben. Daarmee valt deze tegenwerping in het water.

Een laatste argument dat sommigen aanhalen is dat het *alleen gaat om getrouwde vrouwen*. “Ziet u”, zeggen ze, “Paulus spreekt over de vrouw als de heerlijkheid van haar man (vs. 7). Dit geldt dus niet voor ongetrouwde vrouwen of meisjes.” Dit is wel erg ver gezocht. Het woord voor vrouw dat hier gebruikt wordt, wordt altijd gebruikt voor iemand van het vrouwelijke geslacht. Dat is de tegenhanger van iemand van het mannelijke geslacht. Denk aan de gynaecoloog (dit is hetzelfde woord als in onze tekst). Een vrouwenarts. Behandelt die alleen getrouwde vrouwen? Nee, ook ongetrouwde en meisjes. Verder spreekt de tekst ook over “een iegelijke vrouw” (1 Kor. 11:5). Stel dat dit niet zou gaan om ongetrouwde vrouwen of meisjes. Mag een ongetrouwde vrouw of meisje dan wel spreken in de gemeente? (1 Kor. 14:34). Daar staat namelijk hetzelfde woord. Dat lijkt me sterk. Of dat alleen iedere getrouwde vrouw in de Heere is (vs. 11)? Zijn ongetrouwde vrouwen en meisjes daardoor uitgesloten? Dat lijkt me ook niet. Dus in dit gedeelte gaat het om alle vrouwen en meisjes, getrouwd of ongetrouwd, klein of groot. Het hoofddekseel is om het verschil aan te geven tussen man en vrouw.

Hiermee hebben we dus verschillende tegenwerpingen beantwoord. De Bijbel maakt dus een duidelijk verschil tussen man en vrouw. Beiden hebben ze een unieke positie en functie. Dat uit zich ook hoe ze aanwezig zijn in de eredienst. Willen we ons onderwerpen aan Gods gebod? Maar het ligt nog iets dieper. Als we vrouw zijn, waarom doen we dan een hoofddekseel op? Is dat vanwege onze traditie? Het is wel een goede gewoonte, maar niet voldoende. Of is het omdat we de HEERE liefhebben en Hem willen gehoorzamen? Daar gaat het ten diepste om. Want we kunnen netjes een hoofddekseel op hebben, maar toch nog met ons hart in opstand zijn tegen Hem. Laat iedere vrouw onder ons dit alleen doen vanuit een hartelijk verlangen om God te dienen. Dan komt God aan Zijn eer.